

Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Spor Lideri Olarak Antrenör Davranış Tercihlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

Soner ARIK^{1†}

¹Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksek Okulu, Niğde.

Araştırma Makalesi / Research Article

Gönderi Tarihi (Received): 04/04/2022

Kabul Tarihi (Accepted): 13/08/2022

Online Yayın Tarihi (Published): 31/12/2022

Öz

Antrenörler, sporcularıyla yakın iletişim ve etkileşim kurarak onları belirlenen hedeflere yönlendirmek durumunda olan spor liderleri olarak kabul edilirler. Spor Bilimleri Fakültelerinin Antrenörlük Eğitimi bölümleri, lisanslı antrenör yetiştiren bölümler olmakla birlikte, bu okullardaki Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği ile Spor Yöneticiliği bölümü mezunlarına da antrenör lisansı verilmektedir. Bu bölümlerde Antrenörlük Eğitimi ve liderlik becerisine ilişkin farklı içerikte ve sayıda alana özgü öğretim programları uygulanmaktadır. Bu durumun öğrencilerin antrenörlüğe yaklaşımlarını ve beraberinde antrenör davranış tercihlerini farklı biçimlerde etkilemesinin kaçınılmaz olacağı düşünülmektedir. Ayrıca alan yazında sporcu ya da öğrenci sporcuların antrenör davranış tercihlerinin çeşitli değişkenler arasında farklılaştığı ortaya konulmaktadır. Bu bağlamda, çalışmanın amacı Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin Antrenörlük Eğitimi davranış tercihlerinin cinsiyet, bölüm, sınıf düzeyi, bir spor kulübünde aktif spor yapmış/yapıyor olma ve liderlik becerisine ilişkin bir ders alıp almama durumlarına göre farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Betimsel bir desenin kullanıldığı nicel bir araştırma olarak tasarlanan araştırmanın çalışma grubunu 2020-2021 akademik yılında Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesinin Antrenörlük Eğitimi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği ile Spor Yöneticiliği bölümlerinde öğrenim gören 498 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırma sonuçları, spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin antrenör davranış tercihlerinin liderlik becerisine ilişkin ders alma değişkeni ile sınıf düzeyi değişkenleri bağlamında istatistiksel açıdan anlamlı fark gösterdiğini ancak diğer değişkenler açısından anlamlı bir farklılık bulunmadığını ortaya koymuştur. Farkların liderlik becerisine ilişkin ders alanlar ve birinci-üçüncü sınıflar ile birinci-ikinci sınıflar arasında birinci sınıflarda daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonuçları alan yazın temelinde tartışılmış ve uygun önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Liderlik Eğitimi, Antrenör Eğitimi, Antrenörlük Eğitimi Diploması, Lider Davranışı.

The Investigation of the Faculty of Sports Sciences Students' Coach Behavior Preferences as Sports Leaders in terms of Different Variables

Abstract

Coaches are sports leaders who direct their athletes to the determined goals through close communication and interaction with them. Although Coaching Education Departments of Sports Science Faculties are officially authorized to train certified coaches, the graduates of Physical Education and Sports Teaching, and Sports Management departments are also granted coaching license. However, field-specific instructional programs including courses with different contents and in different quantities on coaching and leadership skills are carried out in these departments. This is thought to inevitably affect students' approaches to coaching and their coaching behavior preferences in different ways. After all, it is revealed in literature that the behavior preferences of (student) athletes differ based on several variables. In this context, the aim of the research is to examine whether the coaching behavior preferences of the Faculty of Sports students differ in terms of gender, department, grade level, doing sports in a sports club and taking a course on leadership skill variables. The study group of the research, designed as a descriptive one in quantitative research model, consists of 498 university students in the departments of Coaching Education, Physical Education and Sports Teaching, and Sports Management of various Sports Science Faculties in Turkey in 2020-2021 academic years. Research data was collected through the Coach Behavior Scale. The results revealed that the coaching behavior preferences of the Faculty of Sports students did not differ significantly in terms of gender, doing/having done active sports for a sports club and the department. However, a statistically significant difference was found between the groups in terms of taking lessons related to leadership skills and grade level. It was concluded that the differences were in favor of the first-year students against the first and second-year students, and of those who took courses related to leadership skills. The research results were discussed on the basis of the related literature and appropriate recommendations were made.

Keywords: Leadership Education, Coaching Education, Coaching Diploma, Leader Behavior.

[†] Sorumlu Yazar: Soner Arık, E-posta: sarik@ohu.edu.tr

GİRİŞ

Günümüzde spor, tüm dünyada yaş, konum, cinsiyet, vb. özelliklerden bağımsız olarak toplumun her kesiminden insanın bir şekilde ilgilendiği bir etkinlik türü olarak karşımıza çıkmaktadır. Sağlık açısından spor etkinlikleri yapan bireyler olduğu gibi, amatör ya da profesyonel anlamda bir meslek olarak spor yapan çok sayıda insan da bulunmaktadır. Sporun bir meslek alanı haline alması ile spora bilimsel bir bakış açısıyla yaklaşılmasını ve bilimsel gerçeklikler ışığında etkili spor insanlarını yetiştirmeyi amaçlayan çok sayıda Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Spor Bilimleri Fakültesi gibi yükseköğrenim kurumları açılmıştır. Söz konusu okullarda bir yandan farklı spor dallarına yönelik eğitimler verilirken, aynı esnada Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği, Spor Yöneticiliği ve Antrenörlük Eğitimi gibi sporla ilişkili farklı mesleklere yönelik bilgi ve becerilerin kazandırılması da amaçlanmaktadır. Bu bağlamda, genel olarak sporla ilişkili ortak dersler olmakla birlikte her bölümün esas olarak kendi ile ilişkili mesleğin görev, sorumluluk ve yeterliliklerini kazandırmayı hedeflemesi beklenmektedir.

Bu açıdan bakıldığında, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği bölümünde öğretmenlik formasyonu ya da Spor Yöneticiliği bölümünde yöneticilik eğitimine ilişkin derslerin olması gibi, geleceğin antrenörlerini yetiştirmeyi amaçlayan Antrenörlük Eğitimi bölümü öğretim programlarının sadece teknik konuları değil aynı zamanda öğrencilerine liderlik becerisini kazandırmayı hedefleyen dersleri de içermesi gerekli görülmektedir. Zira antrenörler, sporcularıyla sürekli yakın iletişim ve etkileşim kurmak ve onları belirlenen hedefler doğrultusunda etkilemek ve yönlendirmek durumunda olan birer spor lideridirler. Ancak 14 Aralık 2019 tarihli ve 30978 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Antrenör Eğitimi Yönetmeliğiyle Türkiye’de Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği ile Spor Yöneticiliği bölümü öğrencilerine de antrenör olma hakkı tanınmıştır. Bu durumda, her biri büyük oranda kendi bölümüne özel farklı dersler içeren farklı öğretim programlarının uygulandığı bu bölümlerde verilen eğitimlerin, öğrencilerin antrenörlüğe ve antrenörlere yaklaşımlarını farklı biçimlerde etkilemesinin kaçınılmaz olacağı düşünülmektedir. Dolayısıyla, spor lideri olarak antrenör diploması verme yetkisine sahip üç bölümde liderlik becerisi ve liderlik özelliklerinin kazandırılmasını hedefleyen derslerin sayıları, bu bağlamda öğrencilerin antrenörlüğe ilişkin bakışları ile antrenör davranış tercihlerinin farklılık gösterip göstermediği ve farklı değişkenlerin de bu tercihleri üzerinde etkili olup olmadığı konuları üzerinde özellikle durulmaya değer görülen bir araştırma konusu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Toplumların olduğu gibi her türlü örgütün de yönetim süreçlerinin sağlıklı biçimde işletilmesi ve eldeki kaynakları verimli biçimde kullanılabilmesi için lider bireylere ihtiyacı vardır. Çünkü bu lider bireyler buldukları örgütlerde birer değişim ve dönüşüm öncüsüdürler (Robinson ve Bucic, 2005). Bu kişiler örgütteki diğer kişilere ortak bir amaç sunan, bu amaç doğrultusunda birlikte çalışma motivasyonu sağlayan (Antonakis ve Day, 2004), ne yapılması gerektiğini bilen ve bireylerin bu doğrultuda iş birliği içerisinde çalışmasını sağlayan (Gray, 2004) kişiler olarak örgütün performans ve başarısında kilit bir rol üstlenirler. Bu bağlamda ele alındığında liderlik, özellikle spor ortamlarında takımların etkinliği ile ilgili olduğu için, sporun temel bir parçasıdır (Cotterill ve Fransen, 2016). Son yıllarda spor alanında vurgu yapılmaya başlanan takım liderliği, örgütsel liderliğin farklı bir biçimi olarak kabul edilmektedir (Kozlowski, Mak ve Chao, 2016). Diğer bir deyişle birer örgütsel yapı içeren spor takımlarında

da liderlik önemli bir yere sahiptir (Chelladurai ve Saleh, 1980). Çünkü spor yönetimi açısından ele alındığında liderlik, amaçların ve planların gerçekleşmesinde bireyleri ve grupları etkilemeye yönelik davranışsal bir süreç olarak kabul görür (Barrow, 1977). Spor antrenörleri, bu sürecin yönetiminde sporcularla doğrudan iletişim ve etkileşim içerisindeki bireyler olarak birer spor lideri olarak kabul edilirler (Horn, 2008; Riemer, 2007).

Antrenör liderliği, antrenör ve sporcu arasındaki kişilerarası ilişkiye bağlı olan ve bu ilişki tarafından oluşturulan bir etki süreci olarak tanımlanmaktadır (Vella, Oades ve Crowe, 2013). Antrenörler, sporcuların davranışlarını doğrudan etkileyen sosyal ajanlar olarak (Jöesaar, Hein ve Hagger, 2012) bilgi, beceri ve deneyim birikimlerini sporcuya aktaran ve böylelikle de sporcuda olumlu yönde davranış gelişimi oluşturma amacı doğrultusunda görev üstlenen lider bireylerdir (Filiz, 2019). Benzer biçimde Chelladurai ve Riemer (1998) de antrenör liderliğini sporcu performansını ve memnuniyetini artırmak için kullanılan davranışsal bir süreç olarak tanımlamıştır. Bu sürecin yönetilmesinde birincil derecede sorumluluk sahibi görülen antrenörler ise ya liderlik rolünü işgal eden ya da bu rolü hakkıyla yerine getiren bireyler olarak işlev gördükleri ifade edilmektedir (Cotterill ve Fransen, 2021). Diğer bir ifadeyle, sporcuların içinde buldukları durum ve çevreye yönelik algılarını etkileyen anahtar bir unsur olarak antrenörler (Davis, Appleby, Davis, Wetherell ve Gustafsson, 2018), ortaya koydukları olumlu etkileşim ve davranışlar aracılığıyla sporcuların psikolojik ve fizyolojik durumları (Barcza-Renner, Eklund, Morin, ve Habeeb, 2016) ile performanslarını (Bianco ve Eklund, 2001) olumlu yönde etkilerken, olumsuz etkileşim ve davranışları yoluyla ise sporcuların performanslarında düşüşe sebep olabilmektedirler (Newsom, Rook, Nishishiba, Sorkin ve Mahan, 2005). Bu bağlamda, iyi liderlik becerileri iyi antrenörlerin bir güç ve güven dengesi kurması ve sporcular üzerinde etkili bir pozitif etkiye sahip olması için esastır (Laurent ve Bradley, 2007). Çünkü oyuncularını çeşitli açılardan geliştirmek amacına yönelik eğitim alan ve spor takımlarının idare edilmesinde katkısı olan antrenörler (Çepikkurt, Kızıldağ Kale ve Tiryaki, 2012), hem bireysel hem de grup düzeyinde sporcuların yaşamları ve performansları üzerinde etkide bulunan lider bireylerdir (Horn, 2008; Kent ve Chelladurai, 2001; Riemer, 2007). Ortaya çıkan bu etkinin seviyesinin belirlenmesi aşamasında antrenörlerin sadece yönetici oldukları spor dalına ilişkin içerik bilgilerine değil aynı zamanda sporcularıyla etkili iletişim kurabilme becerilerine sahip olmaları da rol oynamaktadır (Nater ve Gallimore, 2006). Bu bağlamda yaşanan etkileşim antrenör davranışlarına doğrudan ve dolaylı etkide bulunarak takım kültürünün ve başarısının şekillenmesinde belirleyici özellik arz eder.

Yapılan farklı çalışmalarda sporcular ile antrenörlerin davranışları arasında yakın bir ilişki olduğu ifade edilmiştir (Amorose, 2007; Duda ve Balaguer, 2007). Öyle ki birlikte çalıştıkları takımlarda denetleme, organize etme, eğitime, tavsiye verme (Keegan, Spray, Harwood ve Lavalley, 2010) ve motive etme (Orhan, 2012) rollerini üstlenen antrenörlerin, saha içinde ve dışında sergiledikleri liderlik davranışları ile sporcuların (Poczwardowski, Barott ve Henschen, 2002; Surujlal ve Dhurup, 2012) özellikle de genç sporcuların fiziksel ve psikolojik gelişimlerini etkiledikleri bilinmektedir (Amorose ve Horn, 2001; Chan, Lonsdale ve Fung 2012). Çünkü antrenör davranışlarının, tüm takımın performans ve davranışlarını (Vealey, Armstrong, Comar ve Greenleaf, 1998), etkililiğini (Erkmen, 2007), içsel motivasyonlarını (Amorose, 2007; Duda ve Balaguer, 2007) ve aynı zamanda psikolojilerini (Horn, 2008) büyük ölçüde etkilediği ifade edilmektedir. Vella, Oades ve Crowe, (2010) bu

durumu, antrenör liderlik davranışlarının sporcuların yetkinlik ve yeterlilik, özgüven, takıma aidiyet, vb. özelliklerinin şekillenmesi ve geliştirilmesi noktasında işlev gördüğü şeklinde ifade etmektedirler.

Etkili spor lideri olarak antrenör davranışlarının belirlenmesi ve hayata geçirilmesi açısından görülen ve görülmeyen tüm değişkenlerin göz önüne alınmasının gerektiğini ifade edilmektedir (Brown, 2019). Alan yazında spor lideri olarak antrenör davranışlarının değerlendirilmesine yönelik çeşitli sınıflandırma ve ölçütler söz konusudur. Smith, Smoll ve Hunt (1977) içinde bulunulan durum ile antrenör davranışları arasındaki temel etkileşimleri esas alarak antrenör davranışlarını tepkisel (duyarlı) ve anlık olarak iki grupta ele almıştır. Tepkisel davranışlar, antrenörün davranışın hemen öncesinde bireysel olarak sporcu ya da takımın gerçekleştirdiği davranışlara karşılık oluşan davranışlardır ve pekiştirme, pekiştirmeme, hataya bağlı teşvik, hataya bağlı teknik talimat, cezalandırma, cezalandırıcı teknik talimat, hataları görmezden gelme ve kontrolü elinde tutma başlıkları altında sınıflandırılan davranışları içerir. Anlık davranışlar ise fark edilen sporcu ya da takım davranışlarıyla ilişkili olmayıp antrenör tarafından başlatılıp uygulanan davranışlar olarak tanımlanırlar. Söz konusu davranışlar genel teknik talimat, genel teşvik, organizasyon ve genel iletişim davranışlarını içerirler. Smith ve ark. (1977) tarafından oluşturulan Antrenör Davranış Değerlendirme Sisteminin içeriğini de oluşturan ve sporcuların tercihleri temelinde etkili spor lideri davranışlarının belirlenmesinde önemli rol oynayacağı düşünülen (Scott, 2014) bu davranışlar şu örneklerle somutlaştırılabilir:

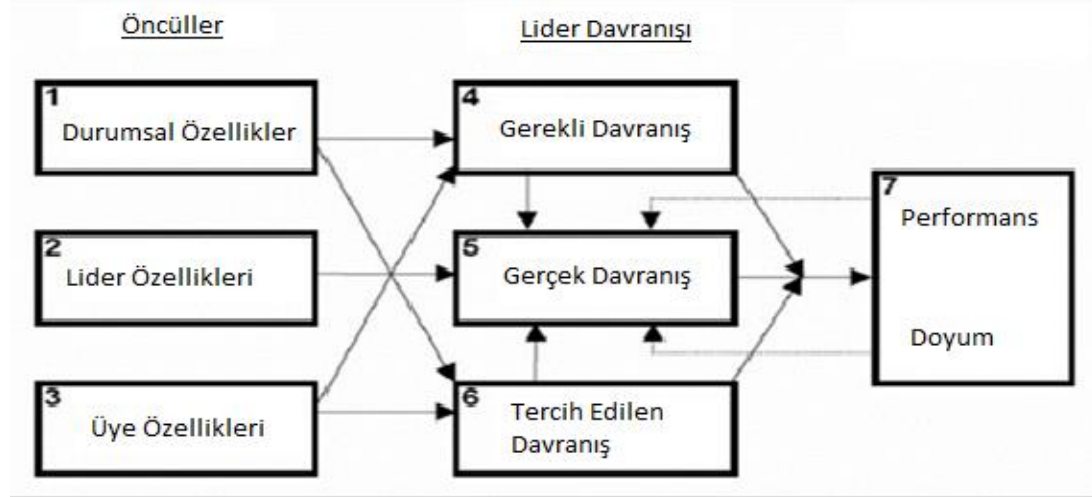
1. Tepkisel Davranışlar

- a. Pekiştirme; oynanan iyi bir oyuna veya gösterilen çabaya sözlü veya sözlü olmayan olumlu, ödüllendirici bir tepki,
- b. Pekiştirmeme; iyi ve yüksek performansla olumlu tepki verememe,
- c. Hataya bağlı teşvik; yapılan bir hatanın ardından söz konusu sporcuyu olumlu yönde teşvik etme,
- d. Hataya bağlı teknik talimat; hata yapan sporcuya yaptığı hatayı nasıl düzelteceği konusunda talimatlar verme ve göstererek bunu somut örnek verme,
- e. Cezalandırma; yapılan bir hatanın ardından sporcuya sözlü ya da sözlü olmayan ceza verme,
- f. Cezalandırıcı teknik talimat; yapılan bir hatanın ardından sporcuya cezalandırıcı ve olumsuz bir tavırla hatayı düzeltmeye yönelik talimatlar verme,
- g. Hataları görmezden gelme, yapılan bir hatanın ardından sporcuya olumlu ya da olumsuz biçimde herhangi bir tepki vermeme,
- h. Kontrolü elinde tutma; sporcular arasında düzeni sağlamaya veya korumaya yönelik tepkiler verme.

2. Anlık Davranışlar

- a. Genel teknik talimat; spora ilişkin teknik ve stratejilere yönelik belirli bir hataya bağlı olmaksızın anlık talimatlar verme
- b. Genel teşvik; sporcuları belirli bir hataya bağlı olmaksızın genel anlamda teşvik etme
- c. Organizasyon; görev veya sorumluluklar atayarak sporcuları ve takımı oyuna hazırlayan yönetsel davranışlar
- d. Genel iletişim; oyunla ilişkili olmaksızın sporcularla etkileşimler kurmak.

Horn (2008), sporcu performansı ve memnuniyetini etkileyen faktörler arasında spor türü, program yapısı, örgütsel hedefler, sosyokültürel çevre gibi durumsal özellikler ile yaş, cinsiyet, beceri düzeyi, psikolojik özellikler gibi sporcu özelliklerinin yanı sıra antrenör davranışlarını da içeren bir dizi antrenör özelliğinden de bahsetmektedir. Antrenör davranışları ile sporcu memnuniyeti ve performansı arasındaki ilişkinin altını çizen Chelladurai (1990), bu bağlamda Şekil 1’de sunulan Çokboyutlu Spor Liderliği Modelini geliştirmiştir.

Şekil 1. Çokboyutlu spor liderliği modeli (Chelladurai, 1999)

Çokboyutlu Spor Liderliği Modeline göre antrenör davranışları gerçek, gereklî ve tercih edilen (beklenen) antrenör davranışları olarak gruplandırılır (Chelladurai, 1990). Antrenörün gerçek lider davranışı, sporcuların performans ve memnuniyetlerini etkilemek için antrenör tarafından ne yapıldığını veya yapılabileceğini tanımlar. Zhang, Jensen ve Mann (1997) antrenörlerin gerçek liderlik davranışlarını otokratik, demokratik, olumlu geri bildirim, durumsal değerlendirme, sosyal destek ve eğitim olmak üzere altı boyutta ele alırlar. Antrenörlerin spor lideri olarak sergiledikleri gerçek davranışların türü, antrenörlerin kişilik, yetenek ve deneyim gibi özelliklerinden, içinde bulunulan durumun özelliklerinden ve sporcuların tercih ettikleri davranışlardan etkilenir (Chelladurai, 1990). Gerçek lider davranışını etkileyebilecek durumsal özellikler, çeşitli bireysel, ekip ve tüm organizasyon kurallarını, düzenlemelerini ve hedeflerini içerir. Sporcu tercihleri de farklı ortam ve organizasyonlarda sporcuların antrenör lider davranış tercihlerinin değişkenlik gösterebileceğini ve liderliğin aynı zamanda bir etkileşim eylemi olması sebebiyle gerçek lider davranışını etkileyebileceğini ifade eder (Chelladurai, 1980).

Gereklî lider antrenör davranışı, içinde bulunulan durumun gerektirdiği davranışlar olarak tanımlanır. Buna göre, durumsal özellikler spor lideri olarak antrenör davranışlarına belirli talepler ve kısıtlamalar olarak yansır (Chelladurai, 1990). Öte yandan, gereklî lider davranışının aynı zamanda sporcuların özelliklerinden etkilendiği de ileri sürülmektedir (Chelladurai, 1980). Buna göre, sporcuların spor lideri olarak antrenör davranış tercihleri, kişisel ihtiyaç ve arzuları ile kendi durumlarında hangi lider davranışının uygun olacağına ilişkin yargıları yansıtır ve zekâ, yetenek, deneyim veya kişilik eğilimlerinin tercih edilen davranış yoluyla liderliği etkiler. Durumsal liderlik kuramı esasında ortaya konan bu yaklaşıma göre spor lideri olarak antrenör davranışları sporcuların eğitimi, deneyimi, başarı motivasyonu ve sorumluluk alma istekliliği durumlarına göre değişiklik göstermek durumundadır. Bir diğer

liderlik kuramı olan yol-amaç kuramına göre ise spor lideri olarak antrenör davranışları sporcuların ihtiyaçlarına ve görevin niteliklerine göre belirlenmelidir. Ancak, sporcuların her zaman ihtiyaçlarını fark edecek olgunluk veya deneyime sahip olmayabileceği görüşü gerekli liderlik davranışlarının belirlenmesinde antrenörleri ön plana çıkarmaktadır (Beam, Serwatka ve Wilson, 2004). Tercih edilen davranışlar ise sporcuların spor lideri olarak antrenörlerinden istedikleri davranışları ifade eder. Tercih edilen davranışlar temel olarak kişilik, yetenek, otoriteye karşı tutum, bireyciliğe karşı tutum, benlik saygısı ve bağımsızlık ihtiyacı olmak üzere çok sayıda sporcu özelliklerinden etkilenir (Chelladurai, 1980).

Çokboyutlu Liderlik Modelinin temel ilkesi, sporcu performans ve memnuniyetinin, gerçekte var olan ve gerekli görülen antrenör davranışları ile sporcular tarafından beklenen antrenör davranışları arasındaki uyumun bir işlevi, ya da sonucu, olduğunu ifade eder (Horn, Bloom, Berglund ve Packard, 2011). Sporcuların antrenör davranışları ile antrenörün kendileriyle iletişim kurma ve etkileşime şekli bağlamında sahip oldukları algı ve beklentilerin antrenmanların atmosfer ve etkililiği ile sporcuların katılım ve performanslarını etkilediği ifade edilmektedir (Choi, Jeong ve Kim, 2020).

Liderin birincil işlevinin astların gelişebileceği uygun bir ortam yaratmak olduğundan hareketle, sporcuların yetenek ve becerilerinin artırılıp geliştirilmesi bağlamında ihtiyaç duydukları liderlik davranışlarına yönelik tercihleri antrenör davranışları açısından belirleyici bir faktör olarak ele alınmalıdır (House, 1971). Beam ve ark. (2004) tarafından da ifade edildiği üzere sporcuların tercih ettikleri ve antrenörlerinden bekledikleri liderlik davranışları, değişen durumsal özellikler temelinde de farklılık gösterebilir ve beraberinde antrenörlerin gerçek liderlik davranışları üzerinde bir etki meydana getirebilir. Sporcuların özelliklerinin yanı sıra beklentilerinin de antrenörler tarafından anlaşılması, uygun Antrenörlük Eğitimi davranışlarının sergilenmesi yönünde gerekli görülmektedir çünkü bu şekilde gerçekleştirilen spor liderliği, sporcu motivasyonu ve performansı üzerindeki etkisi bakımından hayati önem taşımaktadır (Labadan, 2021). Horn ve Bloom (2011), bizzat antrenörlerin de yaptıkları işte etkili olabilmek için sporcularını tanımaları ve böylelikle geribildirim, motivasyon teknikleri, vb. açılardan her bir sporcu için en iyi olacak davranış türünü sağlamaları gerektiğinin altını çizdiklerini belirtmişlerdir. Etkili Antrenörlük Eğitimi davranışlarının belirlenmesi ve hayata geçirilmesi bağlamında görülen-görülmeyen tüm değişkenlerin göz önüne alınmasına duyulan ihtiyaç (Brown, 2019), sporcuların antrenör davranışlarını tercih etme durumlarının incelenmesini gerekli kılmaktadır. Çünkü antrenörlerin uyguladıkları spor liderliği tarz ve davranışlarına yönelik kendi değerlendirmeleri ile sporcuları tarafından tercih edilen gerçek antrenör liderliği tarz ve davranışları arasındaki uyumun istenen başarıya ulaşılmasını sağlayacağı öngörülmektedir (Crawford ve Stodolska, 2008). Bu bağlamda konuyla ilgili Chelladurai (1993) tarafından yapılan çalışmada oynanan sporun takım ya da bireysel olma özelliğinin sporcuların tercih ettikleri antrenör davranışı üzerinde etkili olduğu, Chelladurai (2001) tarafından yapılan diğer bir çalışmada ise sporcuların antrenör davranışı tercihlerini, kendi bireysel özelliklerine (örneğin yetenekler, özellikler, yaş) ve içinde buldukları durumun özelliklerine göre değişiklik gösterdiği ifade edilmiştir.

Antrenörlüğün bir meslek olarak kabul edilmesi ve bu mesleğe ilişkin bilgi ve becerilerin kazandırılmasında formal eğitim kurumları önemli bir yer tutar. Bu durum, özellikle spor bilimleri fakültelerinde öğrenim gören öğrencilerin mesleğe yönelik çeşitli bakış açılarının

ortaya çıkartılmasını gerekli kılar. Gerçekleştirilen bu çalışmada Spor Bilimleri Fakültelerinde öğrenim gören öğrencilerin spor lideri olarak antrenör davranış tercihlerine ilişkin görüşlerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Çalışmanın sadece Antrenörlük Eğitimi bölümlerinde değil Spor Bilimleri Fakültelerinin diğer bölümlerini de kapsayacak şekilde yürütülmesinin gerekçesi ise 14 Aralık 2019 tarihli ve 30978 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Antrenör Eğitimi Yönetmeliğiyle Antrenörlük Eğitimi hakkının sadece Antrenörlük Eğitimi Bölümü mezunlarına değil Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği ile Spor Yöneticiliği bölümü mezunlarına da tanınmış olmasıdır.

Spor takımlarının aynı zamanda birer örgüt oldukları ve antrenörlerin aynı zamanda spor liderleri olduğu düşünüldüğünde, farklı bölümlerde öğrenim gören ve antrenör olarak birer spor lideri olma hakkı ve yetkisine sahip bireylerin yönetim, liderlik ve ilgili konularda yeterli bilgi ve beceri düzeyinde olmalarının önemi açıkça görülmektedir. Bu bağlamda yükseköğretim kurumlarında uygulanan öğretim programlarına büyük bir görev düşmektedir. Zira alan yazında, liderlik becerisinin öğretilebileceğini savunan ve bu düşüncüyü destekler nitelikte sonuçlar ortaya koyan çok sayıda çalışma bulunmaktadır (Bush, 2008; Chestnut ve Tran-Johnson, 2013; Hallinger ve Bridges, 2007; Hess, 2010; Hilliard, 2010; Kumar, Adhish ve Deoki, 2014; Roberts, 2007; Russon ve Reinelt, 2004; Sternberg, 2005; Wagner, 2011).

Öğrenim hayatları boyunca Spor Bilimleri Fakültelerinin farklı bölümlerindeki öğrenciler ortak içerikte dersler almakla birlikte, liderlik ve liderlik tanımları arasında yer alan iletişim, etkileşim, motivasyon, vb. ile ilgili bilgi ve becerileri içeren derslerde farklılıklar söz konusudur. Örneğin; çeşitli yükseköğretim kurumlarındaki Spor Bilimleri Fakültelerinin Spor Yöneticiliği bölümlerinde okutulan dersler arasında motivasyon, iletişim ve bireyler arası ilişkiler gibi konuların değinildiği Örgütsel Davranış ve liderliğin tanımı, özellikleri ve yöneticilik ile liderlik arasındaki farkların ele alındığı Spor Yönetiminde Liderlik, Etkili İletişim Becerileri ve Liderlik, ve Spor Yöneticiliği ve Liderlik benzeri doğrudan liderlik üzerine oluşturulmuş derslerin yanı sıra, ders içerikleri ya da kazanımlarında liderlik konusunun ele alındığı Yönetim Bilimlerine Giriş, Spor Yönetiminin Güncel Sorunları, ve Spor Yönetimi isimli çeşitli dersler de bulunmaktadır.

Benzer biçimde, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği bölümünde okutulan dersler arasında da Beden Eğitimi ve Sporda Liderlik gibi doğrudan liderlik konusuna odaklanan dersler olduğu gibi, Örgütsel Davranış, Sınıf Yönetimi ve Spor Psikolojisi gibi ders içerikleri ve kazanımları arasında genel anlamda liderlik konusunu ele alan ya da Fiziksel Uygunluk ve Rekreasyon gibi liderlik konusunu çok spesifik bağlamda ele alan dersler de bulunmaktadır.

Öte yandan, birer spor lideri olarak kabul edilen antrenörlerin yetiştirildiği Antrenörlük Eğitimi Bölümünde okutulan dersler arasında liderlik becerisine ilişkin derslerin yer almadığı ya da çok az yer aldığı görülmektedir. Çeşitli devlet üniversitelerinin Spor Bilimleri Fakültelerindeki Antrenörlük Eğitimi Bölüm programları incelendiğinde, isminde liderlik geçen tek ders olarak Sporda Liderlik dersine rastlanmış olup, bu dersin de sadece iki üniversitede yer aldığı ve hatta bir tanesinde dersin seçmeli olduğu görülmektedir. Yine sadece birkaç üniversitede ders içerikleri, ders kazanımları ya da öğrenim çıktıları bağlamında liderlik konusunda değinen Sporda Yönetim ve Organizasyon (Kazanım), Antrenörlük Eğitimi Psikolojisi (İçerik) ve Spor Yönetimi (Öğrenim Çıktısı) isimli derslere rastlanmaktadır. Bu bağlamda, mezun olduklarında alan yazında liderlik tanımları ve özellikleri arasında dile

getirilen iletişim, motivasyon, problem çözüme, çatışma çözüme eylemi, vb. (Arık ve Bayrak, 2017) konularda eğitim almayan spor lideri antrenör adaylarının antrenörde bulunması gerekli davranışlara yönelik değerlendirmeleri önemli bir araştırma konusu olarak ortaya çıkmaktadır.

Araştırılmasının önemli görüldüğü bir diğer önem arz eden konu ise bu adayların Antrenörlük Eğitimi davranışı değerlendirmeleri ile bahsedilen liderlik becerileri konusunda eğitim alan Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği ile Spor Yöneticiliği öğrencilerinin değerlendirmeleri arasında farklılıkların olup olmadığıdır. Zira gerek nicelik gerekse içerik bakımından liderlik becerisinin öğrenimine yönelik eşdeğer dersler almamış olsalar da söz konusu üç bölümden de mezun olanların Antrenörlük Eğitimi hak ve yetkileri bulunmaktadır.

Liderlik becerisinin hayatın ek çok başka alanında olduğu gibi spor ortamında da bu derecede önem arz etmesi araştırmacıları sporda liderlik süreci üzerinde etki yapabilecek faktörleri araştırmaya yönlendirmiştir. Bu araştırmalar sonucunda pek çok model veya ölçek geliştirilmiştir (Güngörmüş, Gürbüz ve Yenel, 2007). Bunların en bilinen örnekleri Smith ve ark. (1977) tarafından antrenör davranışlarının katılımcı yapısal gözlemlere dayalı biçimde değerlendirilmesi için oluşturulan Antrenörlük Eğitimi Davranışı Değerlendirme Sistemi'ni (ADDs), Chelladurai ve Saleh'in (1980) çok boyutlu liderlik modeline dayanarak sonradan geliştirdiği ve antrenörler ile sporcular için ölçek sonuçlarına göre antrenörlerin davranışlarını değerlendiren Spor için Liderlik Ölçeği (SLÖ), bu iki ölçeği esas alarak (Martin ve Barnes, 1999) tarafından geliştirilen Antrenörlük Eğitimi Davranışı Ölçeği (ADÖ) ve ADÖ'nün Martin, Barnes, Kravig ve Johnson, (2005) tarafından modifiye edilmiş son hali olan Antrenörlük Eğitimi Davranışı Değerlendirme Ölçeğidir (ADDÖ). Bu çalışmada kullanılması planlanan ADDÖ, Filiz ve Demirhan (2017) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Araştırmacılar ölçeği lise öğrencilerine uygulamış ve bu bağlamda ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Geleceğin antrenör adaylarının tercih ettikleri antrenörlük davranışlarının aynı zamanda kendi antrenörlük ve spor liderliği özelliklerine de ışık tutacağı öngörülebilir. İlgili alan yazın incelendiğinde, bu çalışmada ele alınan değişkenler açısından herhangi bir çalışmaya hâlihazırda rastlanmamıştır. Bu nedenle gerçekleştirilen bu çalışmanın konu ile ilgili bir eksikliği giderilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Gerçekleştirilen bu çalışmada spor bilimleri fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin antrenörlük davranış tercihlerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu genel amaç doğrultusunda spor bilimleri fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin antrenörlük davranış tercihlerinin;

- Cinsiyete,
- Öğrenim görülmekte olan bölüme,
- Bir spor kulübünde (amatör ya da profesyonel) sporcu olma durumuna,
- Öğrenim süreci boyunca liderlik becerisine ilişkin bir ders alma durumuna, göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Çalışma, veri toplama aracı olarak bir ölçekten yararlanılan ve betimsel bir desenin kullanıldığı nicel bir araştırma olarak tasarlanmıştır. Nicel araştırma, belirli olguları matematiksel veya istatistiksel yöntemlerle analiz edilen sayısal veriler aracılığıyla açıklamaya hizmet eder (Aliğa ve Gunderson, 2002). Betimsel araştırmalarda araştırmacı, değişkenleri manipüle etmeden yalnızca bireyleri, olayları veya koşulları doğada olduğu gibi inceleyerek betimlemeyi amaçlar (Houser, 2012). Model, karmaşık sosyal süreçleri tanımlamaya ve daha sonraki açıklayıcı ve doğrulayıcı çalışmalar için hangi faktörlere odaklanılacağını anlamaya yardımcı olur (Punch, 2005). Tarama yöntemi, geçmişteki veya mevcut bir durumu, bireyi veya nesneyi olduğu gibi ve kendi koşulları içinde betimlemeyi amaçlayan nicel bir araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2006) ve araştırmacıların belirli bir zaman içinde meydana gelen belirli bir durumun içyüzünü araştırmalarına olanak tanır (Aypay, 2020).

Çalışma Grubu

Mevcut araştırmanın çalışma grubunu Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Antrenörlük Eğitimi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği ile Spor Yöneticiliği bölümlerinde okuyan toplam 498 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Veriler Martin ve ark., (2005) tarafından geliştirilen ve Filiz ve Demirhan (2017) tarafından Türkçe'ye uyarlanan 'Antrenörlük Davranışı Değerlendirme Ölçeği' ile toplanmıştır. Ölçeğin akademik amaçlarla uygulanması için araştırmacı tarafından e-posta yoluyla izin alınmıştır. Antrenörlük Davranışı Değerlendirme Ölçeği, lider davranışının gerekli, gerçek ve tercih edilen olmak üzere üç durumunu ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Orijinal ölçekte yer alan 48 madde 12 faktör altında bulunmaktadır. Türkçeye uyarlanan ölçekte ise 5 faktör ve 21 madde yer almaktadır. Ölçek faktörleri ve faktörler altında yer alan orijinal ölçek maddeleri sırasıyla Destek Olma (4, 6, 8, 9, 10 ve 25), Genel Teşvik Etme (28, 32, 40, 44 ve 45), Genel Teknik Öğretim (33, 34 ve 35), Genel İletişim (37, 39, 46 ve 47) ve Hata-Koşullu Teknik Öğretim (13, 15 ve 16) olarak belirlenmiştir. Mevcut çalışmada, ölçeğin geçerlilik testleri sonrasında birden çok faktörde yer aldıkları için iki madde (10 ve 19) çıkarılmış ve ortaya çıkan ölçek 2 faktör altında yer alan 19 maddeden oluşmuştur. Birinci faktör, uyarlama ölçekteki destek olma, genel teşvik etme ve genel teşvik öğretim faktörlerinde yer alan 4, 6, 8, 9, 25, 28, 32, 33, 35, 40, 44 ve 45 numaralı maddelerden oluşmaktadır. Ölçeğin ikinci faktörü ise uyarlama ölçekteki genel iletişim ve hata koşullu teknik öğretim faktörlerinde yer alan 15, 16, 34, 37, 39, 46 ve 47 numaralı maddelerden meydana gelmiştir. Ölçekte tersten puanlama yapılan bir madde bulunmamaktadır. Açıklayıcı faktör analizi, bu iki faktörün açıkladığı toplam varyansın sırasıyla %35.2 ve %58.6 olduğunu ortaya çıkarmıştır ki bu da tüm ölçeğin %93,8 toplam varyansına işaret etmektedir. KMO ve Cronbach's Alpha değerleri .951 ve .944 olarak bulunmuştur. Bu değerler bir ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğu anlamına gelmektedir (Büyüköztürk, 2012).

Araştırma Etiği

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Etik Kurulunun 01/06/2020 tarihli ve 05 toplantı sayılı kararı ile çalışmanın etik açıdan uygunluğuna karar verilmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırma verileri, 2020-2021 öğretim yılında Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesinde Antrenörlük Eğitimi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği ve Spor Yöneticiliği bölümlerinde öğrenim gören öğrencilere dağıtılan Antrenörlük Davranışı Değerlendirme Ölçeği ve kişisel bilgi formları kullanılarak toplanmıştır. Formlar öğrencilere okulda görev yapmakta olan çeşitli öğretim elemanları aracılığıyla ulaştırılmış, öğrencilerden formları o esnada doldurmaları istenmiş ve formlar yine aynı öğretim elemanları tarafından toplanarak araştırmacıya teslim edilmiştir. Öğrencilere formların dağıtılması esnasında katılımın gönüllülük esasında olduğu belirtilmiştir.

Verilerin Analizi

Katılımcıların Antrenör Davranışları Ölçeği'ne verdikleri yanıtların dağılımının normalliğini analiz etmek amacıyla Skewness ve Kurtosis değerleri incelenmiş ve bunun yanı sıra Shapiro Wilk Testi ile yapılmıştır. Dağılımın normal olmadığı sonucuna ulaşıldığından analizlerde Mann-Whitney U testi ve Kruskal Wallis Testinden yararlanılmıştır.

Sınırlılıklar

Araştırmada kullanılan ölçeğin Türkçe uyarlama çalışmasının örneklemini ise lise öğrencileri oluşturmuştur. Söz konusu örneklem kapsamında çalışmaya katılan 3 lisenin birisi spor lisesidir ve ayrıca tüm katılımcılar sporla ilgilenen öğrencilerden oluşmaktadır. Uyarlama çalışmasına katılan toplamda 300 öğrencinin %50'si voleybol (150), %11'i basketbol (33), %24'ü futbol (72), 8%,66'sı masa tenisi (26), %6,34'ü hentbol (19) sporları ile uğraşmaktadır. Bu bağlamda, bu çalışmada kullanılan ölçeğin uyarlama çalışmasında yer alan katılımcılar ile mevcut çalışmanın katılımcılarının özellikleri öğrenim düzeyi açısından farklılık gösterse de, sporla uğraşıyor olmak her iki çalışmanın katılımcılarının ortak özelliğini oluşturmaktadır. Odak noktası itibariyle ölçeğin hedef evrenini sporla uğraşan bireylerin oluşturduğunu söylemek mümkündür. Örneklemin belirli kurallar çerçevesinde hedef evrenden seçildiği ve dolayısıyla hedef evreni temsil eden küçük bir grubu oluşturduğundan (Karasar, 1987) hareketle, ölçeğin hem uyarlanmış versiyonunun hem de bu çalışmada kullanılan halinin hedef evrenini sporla uğraşan tüm yaş, cinsiyet, vb. özelliklerdeki bireyler oluşturmaktadır. Bu bağlamda, hem uyarlama çalışmasında hem de bu çalışmada ölçeklerin uygulanacağı örneklem seçimlerinde sporla uğraşma değişkeninin ortak nokta olduğu görülmektedir. Bu sebepten, uyarlama ölçeğin bu çalışma örneklemine de uygun olduğu düşünülmektedir.

Çalışmada kullanılan ölçeğin geneli bir yapıyı ölçmektedir ve oluşturulan alt problemlerde bu yapı bütün olarak ele alınmaktadır. Diğer bir ifadeyle, çalışmada öğrencilerin antrenörlük davranış tercihleri bir bütün olarak ele alınmakta ve ölçekte yer alan alt boyutlar ile ölçek maddelerinden yola çıkılarak belirlenebilecek antrenör davranış türleri (demokratik, otokratik, vb.) çalışmanın amaçları kapsamında bulunmamaktadır.

BULGULAR

Araştırma verilerinden elde edilen bulgular ilgili oldukları değişkenler bağlamında tablolar içerisinde açıklanmıştır. Araştırmada ele alınan cinsiyet ve bir spor kulübünde faaliyet göstermiş ya da göstermekte olma değişkenlerine ilişkin bulgular Tablo 1’de sunulmaktadır.

Tablo 1. Antrenör davranış tercihlerinin cinsiyet ve bir spor kulübünde spor yapmış/yapmakta olma değişkenlerine ilişkin Mann Whitney-U Testi Tablosu

Cinsiyet	n	Sıra Ortalaması	Sıraların Toplamı	z	p
Kadın	218	250,86	54687,00		
Erkek	280	248,44	69564,00	0,190	0,850
Total	498				

Spor Kulübü	n	Sıra Ortalaması	Sıraların Toplamı	z	p
Evet	268	251,79	67480,00		
Hayır	230	246,83	56771,00	0,392	0,695
Total	498				

Gerçekleştirilen analiz sonucunda, Tablo 1’de görüldüğü üzere, p (Asymp Sig- 2 tailed) değerlerinin cinsiyet değişkeninde 0,850 ve spor kulübü üyeliği değişkeninde ise 0,695 olduğu görülmüştür. Her ikisi de 0.05’ten büyük bu değerler ışığında ne cinsiyet ne de spor kulübü üyeliği değişkeni açısından anlamlı bir farklılık olmadığı anlaşılmıştır. Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin spor lideri olarak antrenör davranış tercihlerinin öğrenim süreleri boyunca liderlik ya da liderlikle ilişkili bir ders alıp almama değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin veriler Tablo 2’de sunulmaktadır.

Tablo 2. Antrenör davranış tercihlerinin liderlik dersi alma değişkenine ilişkin Mann Whitney-U Testi

Liderlik Dersi	n	Sıra Ortalaması	Sıraların Toplamı	z	p
Evet	142	270,68*	38437,00	2,119	0,034 (Anlamlı Fark Var)
Hayır	356	241,05	85814,00		
Total	498				

* Sıra ortalaması daha yüksek grup lehinde anlamlı fark

Tablo 2’de verilen analiz sonuçlarında görüldüğü üzere, p (Asymp Sig- 2 tailed) değerlerinin 0.05’ten küçük olduğu görülmüş ve liderlik dersi alıp almama açısından anlamlı bir farklılık olduğu anlaşılmıştır. Liderlik dersi alan ve almayanların sıra ortalamalarına bakıldığında ‘Evet’ diyenlerin sıra ortalamalarının daha yüksek olduğu ve dolayısıyla farkın liderlik dersi alanların lehinde olduğu anlaşılmaktadır. Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin spor lideri olarak antrenör davranış tercihlerinin öğrenim gördükleri bölüm değişkeni açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin veriler Tablo 3’te sunulmaktadır.

Tablo 3. Antrenör davranış tercihlerinin öğrenim görülen bölüm değişkenine ilişkin Kruskal Wallis Testi

Bölüm	N	Sıra Ortalaması	Chi-square	p
Öğretmenlik	100	230,40		
Antrenörlük Eğitimi	216	262,36	3,844	0,146 (Anlamlı Fark Yok)
Yöneticilik	182	244,73		
Total	498			

Tablo 3’te görüldüğü üzere, p değerinin 0.05’ten büyük olduğu ve öğrenim görülen bölüm değişkeni açısından anlamlı bir farklılık olmadığı anlaşılmıştır. Spor Bilimleri Fakültesi

öğrencilerinin spor lideri olarak antrenör davranış tercihlerinin öğrenim görmekte oldukları sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin veriler Tablo 4'te sunulmaktadır.

Tablo 4. Antrenör davranış tercihlerinin öğrenim görülen sınıf düzeyi değişkenine ilişkin Kruskal Wallis Testi Tablosu

Sınıf	n	Sıra ortalaması	Ki-Kare	p	Farkın Kaynağı (MWU)	Sıra Ortalamaları
1	128	288,30			1*-2	1 (139,64) 2 (96,06)
2	110	198,63			1*-3	1 (170,92) 3 (148,26)
3	186	251,49	24,119	0,000	2-3*	2 (129,03) 3 (160,02)
4 (+)	74	253,01				
Total	498					

* Sıra ortalaması daha yüksek grup lehinde anlamlı fark

Tablo 4'teki veriler incelendiğinde, p değerinin 0.05'ten küçük olduğu görülmüş ve sınıf düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık olduğu anlaşılmıştır. Farkın hangi gruplar lehinde olduğunun belirlenebilmesi amacıyla gerçekleştirilen Mann-Whitney U testi sonucunda elde edilen sıra ortalamaları, birinci ve ikinci sınıflar arasında birinci sınıf lehine, birinci ve üçüncü sınıflar arasında birinci sınıf lehine ve ikinci ve üçüncü sınıflar arasında üçüncü sınıf lehine anlamlı farklılık olduğu bulgusunu ortaya koymuştur.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Çalışmada gerçekleştirilen analizler sonucunda, Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin antrenör davranış tercihleri arasında cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Alan yazında bu çalışmanın sonucuyla örtüşen sonuçlar ortaya koyan çalışmalar söz konusudur. Örneğin cimnastikçiler (Massimo, 1980), üniversite ile spor kulübü sporcuları (Terry ve Howe, 1984), sporcu öğrenciler (İlhan ve Gencer, 2012) ve genç voleybolcularla (Filiz, 2019) gerçekleştirilen çeşitli çalışmalarda antrenör davranış tercihlerinin cinsiyet bağlamında anlamlı bir farklılık göstermediği ortaya konulmuştur. Benzer şekilde Chelladurai, Haggerty ve Baxter (1989) ve Beam (2001) de sporcuların antrenörlerin karar alma tarzları bağlamındaki tercihlerinin cinsiyet açısından anlamlı fark göstermediği sonucuna ulaşmışlardır. Eskiyecek, Bayazıt ve Sarı (2015), antrenör liderlik davranışlarının eğitici ve öğretici, demokratik, sosyal destek, ve pozitif geribildirim alt boyutları bağlamında kadın ve erkek öğrencilerin antrenör davranış tercihleri arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Filiz (2019), sporcuların teşvik edilmesine ilişkin davranış alt boyutu dışında tüm alt boyutlarda cinsiyetin davranış tercihleri üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı sonucunu elde etmiştir. Sherman, Fuller ve Speed (2000), sporcu grupları arasında bazı küçük farklılıklar olsa da, araştırmaya katılan tüm sporcuların antrenör davranış tercihleri arasında cinsiyetten bağımsız olarak yüksek düzeyde benzerlik olduğunu belirlemiştir. Riemer ve Toon (2001) ise kadın ve erkek sporcuların ortak bir noktası olarak otokratik liderlik davranışlarını tercih etmemelerini ortaya koymuşlardır. Araştırmacılar, sporcular tarafından tercih edilen antrenör davranışları bağlamında sporcuların cinsiyetinin tek başına belirleyici olmayabileceğini ve sporcu cinsiyeti ile birlikte antrenörün cinsiyetinin de tercihlerin şekillenmesinde etkili olduğunu ileri sürmüşlerdir. Benzer bir sonuç ortaya koyan Chelladurai ve Saleh (1978) ise her ne kadar kadın ve erkek sporcuların tercih ettikleri antrenör davranışları demokratik ve

otokratik liderlik bağlamında farklı olsalar da bu farklılıkların aynı zamanda antrenörün cinsiyetinden de etkilendiğini ortaya koymuşlardır.

Öte yandan, alan yazında mevcut çalışmanın ortaya koyduğu sonuçla çelişir nitelikte sonuçlar elde edilen çalışmalar da bulunmaktadır. Örneğin, alan yazındaki bazı çalışmalarda erkek sporcuların daha otokratik antrenör davranışlarını tercih ettikleri ancak kadın sporcuların tercihlerinin daha demokratik antrenör davranışları yönünde olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Chelladurai ve Arnott, 1985; Chelladurai ve Saleh, 1980; Eskiyecek ve ark., 2015; Surujlal ve Dhurup, 2012; Terry, 1984; Weinberg ve Gould, 2019). Benzer bir sonuç elde eden Peng (1997), kadın sporcuların antrenör davranış tercihlerinde aynı zamanda içinde bulunulan koşulları da dikkate aldıklarını belirlemiştir. Chelladurai ve Arnott (1985) kadın sporcuların kararlara sporcu katılımını destekleyen antrenör davranışını ancak erkek sporcuların ise duruma göre anlık kararlar veren antrenör davranışını tercih ettiklerini belirlemişlerdir. Surujlal ve Dhurup (2012) ayrıca kadın sporcuların eğitim verme, talimat verme, ve olumlu dönüt verme doğrultusunda antrenör davranışlarını tercih ettikleri sonucuna ulaşmışlardır. Bireyleri teşvik etme yönünde ortaya konan olumlu dönüt verme davranışı, Kravig (2003) ve Filiz (2019) tarafından da ortaya konulan bir kadın sporcu antrenör davranış tercihi olarak dikkat çekmektedir (Horn, Glenn ve Wentzell. 1993; Riemer ve Toon, 2001). Erle (1981) erkek sporcuların eğitim ve öğretim liderliği sergileyen antrenör davranışlarına yönelik tercihlerinin kadın sporcularınkinden daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Anlaşıldığı üzere alan yazında sporcular ya da öğrenciler tarafından tercih edilen antrenör davranışlarının cinsiyet açısından anlamlı fark gösterip göstermediğine ilişkin tam bir ortak karar söz konusu değildir. Bu bağlamda ortaya konan çelişkili araştırma sonuçlarının genel itibarıyla örneklem farklılığından kaynaklandığı söylenebilir. Ayrıca antrenör davranış tercihleri arasında cinsiyet açısından ortaya çıkan farklılıkların ya da benzerliklerin, sporcuların içinde buldukları spor ya da sosyal çevrelerindeki koşul ve durumlardan da kaynaklanabileceği ileri sürülmektedir (Sherman ve ark., 2000). Bu bağlamda, kimi çalışmalarda yapılan sporun türü, antrenörün cinsiyeti, sporun düzeyi, vb. farklı değişkenlerin dikkate alınmamış olması da elde edilen farklı sonuçları açıklıyor olabilir.

Çalışmada ayrıca, Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin antrenör davranış tercihlerinin bir spor kulübünde faaliyet göstermiş ya da halen faaliyet gösteriyor olma değişkeni açısından da istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna da ulaşılmıştır. Alan yazında bu bağlamda gerçekleştirilen bir çalışmaya rastlanmadığından, çalışmanın bu sonucunu alan yazın temelinde tartışmak mümkün olamamaktadır. Öte yandan, amatör ya da profesyonel herhangi bir spor kulübünde aktif olarak spor yapmış ya da yapmakta olmanın spor lideri olarak antrenör davranış tercihleri üzerinde anlamlı ve belirleyici bir etkisinin olmaması dikkat çekici bir sonuç olarak görülmektedir. Zira aktif olarak spor yapmış ya da yapmakta olan öğrencilerin antrenörlerle doğrudan iletişim ve etkileşimi deneyimleyen bireyler olarak antrenör davranışlarını diğer bireylerden farklı değerlendirecekleri düşünülmektedir. Mevcut çalışmada ortaya çıkan spor kulübünde aktif faaliyet göstermiş/gösteriyor olmanın öğrencilerin antrenör tercihlerinde istatistiksel açıdan anlamlı bir fark yaratmadığı sonucunun gerekçesi olarak öğrencilerin yaptıkları sporların takım ya da bireysel olma özelliği gösterilebilir. Chelladurai (1984), takım sporlarında hedeflerin belirlenmesinden gerçekleştirilmesine kadarki tüm süreçte antrenörlerin doğrudan etkili olduklarını ve tüm sürecin sporcu ve antrenörlerin yakın etkileşim ve iletişimi ile

sürdürüldüğünü ifade etmektedir. Araştırmacıya göre, bireysel sporlarda ise sporcular daha ziyade kendi deneyimleri doğrultusunda hedefler belirleyip kararlar almakta, antrenörler ise daha sınırlı ve yüzeysel etki etmektedirler. Katılımcı öğrencilerin yapmış ya da yapmaktaki oldukları sporların özellikleri mevcut çalışmanın odak noktasında yer almadığından bu konuda kesin bir yargıya varmak mümkün olmasa da bu durumun çalışmanın ilgili sonucuna açıklama getirebilecek bir değişken olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca, Barnes (2003) tarafından dile getirildiği üzere öğrencilerin içinde buldukları durumsal faktörler de antrenör davranış tercihi üzerinde önemli bir etki yapabilirler. Nicel araştırma deseninde gerçekleştirilen bu çalışmada öğrencilerin içinde buldukları çevre ve durumsal faktörler sorgulanmamıştır ancak bunların da antrenör davranış tercihlerinde istatistiksel açıdan anlamlı fark çıkmasını açıklayan bir başka değişken olabileceği düşünülmektedir.

Gerçekleştirilen analizler sonucunda, Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin antrenör davranış tercihleri arasında almakta oldukları yüksek öğrenim sürecinde liderlik dersi alıp almama açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunduğu ve bu farkın liderlik dersi almış öğrenciler lehinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Antrenörler aynı zamanda birer spor lider olarak kabul edilmekle birlikte, alan yazında sporcu ya da öğrenci sporcuların antrenör davranış tercihlerini liderlik eğitimi almış olmakla ilişkilendiren ve liderlik becerisinin öğrenimiyle antrenör davranış tercihleri arasında bir ilişkinin varlığını sorgulayan herhangi bir çalışmaya rastlanmadığından, mevcut çalışmanın bu sonucu alan yazın temelinde tartışılmamaktadır. Ancak, çalışmada elde edilen bu sonuç liderlik becerisinin öğrenimine yönelik alınan derslerin öğrenci sporcuların spor lideri olarak antrenörlüğe bakışlarını ve antrenörlerden beklenti, talep ve davranış tercihlerini etkilediği şeklinde yorumlanmaktadır. Zira liderlik dersi almış olmayı da Barnes (2003) tarafından dile getirilen ve öğrencilerin antrenör davranış tercihlerini önemli ölçüde etkileyebileceği ifade edilen durumsal özellikler arasında saymak mümkündür.

Analiz sonuçları, Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin antrenör davranış tercihleri arasında öğrenim gördükleri bölümler açısından anlamlı bir farklılık bulunmadığını göstermiştir. Antrenörler aynı zamanda birer spor lideri olarak kabul edilmekle birlikte, alan yazında sporcu ya da öğrenci sporcuların antrenör davranış tercihlerini öğrenim gördükleri bölümle ilişkilendiren ve bu bağlamda antrenör davranış tercihleri arasında bir ilişkinin varlığını sorgulayan herhangi bir çalışmaya rastlanmadığından, mevcut çalışmanın bu sonucu alan yazın temelinde tartışılmamaktadır. Çeşitli Spor Bilimleri Fakültelerinin öğretim programları incelendiğinde, Spor Yöneticiliği ile Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği bölümlerinde liderlik becerisinin öğretimini amaçlayan çeşitli derslerin bulunduğu ancak bu tür derslerin Antrenörlük Eğitimi Bölümü öğretim programlarında sayıca çok az olduğu görülmektedir. Bu gerçekten ve antrenörlerin aynı zamanda birer spor lideri olduğu görüşünden hareketle, liderlik becerisinin öğretimine programlarında gereğince ve yeterince yer verdiği düşünülen Spor Yöneticiliği ile Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği bölümü öğrencilerinin antrenör davranış tercihleri ile Antrenörlük Eğitimi bölümü öğrencilerinin tercihleri arasında Spor Yöneticiliği ile Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği bölümü öğrencileri lehine anlamlı bir farklılık olması öngörülebilir. Ancak mevcut çalışmada böyle bir anlamlı farkın bulunmaması, söz konusu bölümlerde verilen liderlik derslerinin öğrencilerin liderlik becerilerini geliştirme açısından etkili olmadığı ya da çalışmaya katılan tüm öğrencilerin aynı düzeyde eğitim almamış olabileceği şeklinde yorumlanabilir.

Çalışmanın bir diğer sonucu olarak, Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin antrenör davranış tercihlerinin öğrenim görmekte oldukları sınıf düzeyine göre birinci sınıf öğrencileri ile ikinci ve üçüncü sınıf öğrencileri arasında anlamlı farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Farkın hem ikinci hem de üçüncü sınıflarla kıyaslandığında birinci sınıf öğrencileri lehinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, ikinci ve üçüncü sınıflar arasında da bu kez üçüncü sınıflar lehine anlamlı fark olduğu belirlenmiştir. Veriler incelendiğinde araştırmaya katılan 1, 2, ve 3. sınıf öğrencilerinin sırasıyla %11, %42 ve %25'inin liderlik dersi aldığı görülmüştür. Bu durum, araştırmacı tarafından beklenmedik bir sonuç olarak kabul edilmektedir. Çünkü antrenörlüğün aynı zamanda bir spor liderliği olduğundan hareketle, liderlik becerisine ilişkin alınan öğrenimin öğrencilerin antrenör davranış tercihlerini de olumlu yönde etkilemesi beklenmektedir. Hâlbuki araştırma sonucu, liderlik dersi alan öğrenci sayısının istatistiksel açıdan oransal olarak daha az olduğu birinci sınıf öğrencilerinin puan ortalamalarının hem ikinci hem de üçüncü sınıf öğrencilerinin puanlarından daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Benzer şekilde, ikinci ve üçüncü sınıflar arasındaki anlamlı farka yönelik veriler incelendiğinde de, yine liderlik dersi alan öğrenci sayısının istatistiksel açıdan oransal olarak daha az olduğu üçüncü sınıfların antrenör davranış tercihi bağlamında puan ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu sonuçların gerekçesi olarak öğrencilerin içinde buldukları durumsal özellikler ile alınan liderlik derslerinin etkililiği gösterilebilir. Çalışmada sadece öğrencilerin genel olarak antrenörlük tercihleri ile çeşitli değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığı ortaya konmaya hedeflenmiştir ve elde edilecek sonuçların olası sonuçlarının incelenmesi çalışmanın amaçları arasında yer almamaktadır. Dolayısıyla, farklı sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin içinde buldukları çevresel ve durumsal özellikler bilinmemektedir. Halbuki Barnes (2003) tarafından da ortaya konduğu üzere bu faktörler öğrencilerin antrenör tercihleri üzerinde önemli etki yapabilmektedir ve bu durumun mevcut çalışmanın sonucuna açıklama getirebilecek gerekçelerden bir tanesi olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca, çalışmanın gerçekleştirildiği üniversite öğretim programları incelendiğinde üç bölümde dört yılda toplamda alınan liderlikle ilişkili ders sayısının 8 olduğu ve bu derslerin ikinci ve üçüncü sınıflarda yoğunlaştığı görülmektedir. Bu durumda bile antrenör tercihleri bağlamında birinci sınıflar lehinde bir sonuç ortaya çıkmasının bir başka gerekçesi olarak ise alınan liderlik derslerinin etkililiğini göstermek de mümkündür.

ÖNERİLER

Çalışmada gerçekleştirilen analizler sonucunda, Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin antrenör davranış tercihleri arasında cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Alan yazında sporcular ya da öğrenciler tarafından tercih edilen antrenör davranışlarının cinsiyet açısından anlamlı fark gösterip göstermediğine ilişkin fikir birliği bulunmamaktadır. Bu anlamda, cinsiyetin yapılan sporun türü, antrenörün cinsiyeti, vb. çeşitli değişkenlerle arasındaki yordayıcı ya da aracı rolünün incelendiği yeni çalışmalara ihtiyaç olduğu ifade edilebilir.

Çalışmanın bir diğer sonucu, Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin antrenör davranış tercihlerinin bir spor kulübünde faaliyet göstermiş ya da halen faaliyet gösteriyor olma değişkeni açısından da anlamlı bir farklılık göstermediğini ortaya koymaktadır. Spor kulübünde aktif olarak spor yapmak bireylere antrenörlerle doğrudan iletişim ve etkileşimi

deneyimleme fırsatı sağlamaktadır. Herhangi bir spor kulübünde faaliyet göstermeyen öğrenciler ise spor lideri olarak antrenör davranışları konusunda sadece kuramsal bilgi sahibi olabilmektedirler. Bu sebeple, bir spor kulübünde aktif olarak spor yapmış/yapmakta olan öğrencilerin antrenörlük davranışları tercihlerinin diğer öğrencilerden farklı olmaları beklenebilirdi. Bu bağlamda, ortaya çıkan sonucun yapılan sporların özellikleri ile sporcu öğrencilerin içinde buldukları çevresel ve durumsal özelliklerin ele alındığı nitel çalışmalar aracılığıyla derinlemesine ve detaylıca incelenmesi önerilebilir.

Ayrıca, spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin antrenör davranış tercihleri arasında almakta oldukları yüksek öğrenim sürecinde liderlik dersi alıp almama açısından anlamlı bir farklılık bulunduğu ve bu farkın liderlik dersi almış öğrenciler lehinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Alan yazında antrenörler aynı zamanda birer spor lideri olarak kabul edilmektedir. Çalışmanın bu sonucu, liderlik becerisinin öğrenimine yönelik alınan derslerin ya da gerçekleştirilen etkinliklerin sporcuların ya da öğrenci sporcuların spor lideri olarak antrenörlüğe bakışlarını ve antrenörlerden beklenti, talep ve davranış tercihleri üzerinde anlamlı bir etkisi olduğunu ortaya koymaktadır. Bu anlamda, Spor Bilimleri Fakültesi ve spor yükseköğretim kurumlarının tüm bölümlerdeki öğretim programlarının içeriğinde liderlik becerisini barındıracak dersleri içerecek biçimde düzenlenmeler yapılmasının önemli ve gerekli olduğu ileri sürülebilir. Ayrıca tüm bölüm öğretim programlarında yer alacak liderlik ya da liderlikle ilişkili derslerin diğer tüm derslerden bağımsız olarak içerik ve yoğunluk bakımından birbirleriyle ilişkilendirilerek planlanmaları ve bu planlama esasında 4 yıl süreli öğretim programına belirli bir sıra ve düzen içerisinde yerleştirilmelerinin de faydalı olacağı söylenebilir.

Çalışmada, Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin antrenör davranış tercihleri arasında öğrenim gördükleri bölümler açısından anlamlı bir farklılık bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Hâlbuki Antrenörlük Eğitimi Bölümü öğretim programlarında yer alan ve liderlik becerisini konu edinen derslerin, Spor Yöneticiliği ile Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği bölümlerindeki ilgili derslerden sayıca az olduğu görülmektedir. Antrenörlerin aynı zamanda birer spor lideri olduğu gerçeği ve liderlik becerisine ilişkin alınan derslerin öğrencilerin antrenör davranış tercihleri arasında anlamlı bir fark yarattığını ortaya koyan bu çalışmanın bir diğer sonucundan da hareketle, Spor Yöneticiliği ve Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği öğrencilerin liderlik ve spor liderliğine ilişkin görüşlerinin ve beraberinde antrenör davranış tercihlerinin Antrenörlük Eğitimi bölümü öğrencilerinininkinden anlamlı biçimde farklılaşması beklenmektedir. Ancak mevcut çalışmada böyle bir anlamlı farkın bulunmamış olması, söz konusu bölümlerde sağlanan liderlik derslerinin etkililiğini tartışmaya açar nitelikte görülmektedir. Bu bağlamda, söz konusu bölümlerdeki liderliği konu edinen ders içeriklerinin yeniden gözden geçirilmesi, dersleri veren öğretim elemanlarının bu sonuç temelinde bilgilendirilmeleri ve daha spesifik olarak da ders içeriklerinin spor liderliği ile spor lideri olarak Antrenörlük Eğitimi arasındaki ilişkiye vurgu yapar nitelikte yeniden tasarlanması önerilebilir.

Son olarak, Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin antrenör davranış tercihleri öğrenim görmekte oldukları sınıf düzeyine göre birinci sınıf öğrencileri ile ikinci ve üçüncü sınıf öğrencileri arasında anlamlı farklılık göstermektedir. Antrenörlüğün aynı zamanda spor liderliği olduğundan hareketle, liderlik becerisine ilişkin alınan öğrenimin öğrencilerin antrenör davranış tercihlerini de olumlu yönde etkilemesi beklenmektedir. Hâlbuki araştırma

sonucu, liderlik dersi alan öğrenci sayısının istatistiksel açıdan oransal olarak daha az olduğu birinci sınıf öğrencilerinin puan ortalamalarının hem ikinci hem de üçüncü sınıf öğrencilerinin puanlarından daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Benzer şekilde, ikinci ve üçüncü sınıflar arasındaki anlamlı farka yönelik veriler incelendiğinde de, yine liderlik dersi alan öğrenci sayısının istatistiksel açıdan oransal olarak daha az olduğu üçüncü sınıfların antrenör davranış tercihi bağlamında puan ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu sonuçların öğrenciler tarafından alınan liderlik derslerinin etkililiğini tartışmaya açar nitelikte olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda, dersleri veren öğretim elemanlarının bu sonuç temelinde bilgilendirilmeleri ve yükseköğrenimin ilk döneminde son dönemine kadar verilen liderlik becerisine ilişkin tüm derslerin içeriklerinin bütüncül olarak ele alınmaları önerilebilir. Diğer bir ifadeyle, liderlik ya da liderlikle ilişkili derslerin sınıf düzeyi yükseldikçe birbirlerini tamamlayıcı nitelikte planlanmaları ve bunun için ders içeriklerinin yeniden yapılandırılmalarının faydalı olacağı düşünülmektedir.

Çıkar Çatışması: Çalışma kapsamında herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı: Araştırma tasarımı, makalenin hazırlanması, verilerin toplanması Soner ARIK tarafından gerçekleştirilmiştir.

Etik Kurul İzni ile ilgili bilgiler

Kurul Adı: Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Başkanlığı

Tarih: 01.06.2020

Sayı/Karar No: 22504254-050.99-E.21700 / 06

KAYNAKLAR

- Aliağa, M., & Gunderson, B. (2002). *Interactive statistics*. Virginia: Pearson Education.
- Amorose A.J., & Horn T.S. (2001). Pre to post-season changes in intrinsic motivation of the first year college athletes: Relationships with coaching behaviour and scholarship status. *Journal of Applied Sport Psychology, 13*, 355–373. <https://doi.org/10.1080/104132001753226247>
- Amorose, A.J. (2007). Coaching effectiveness: Exploring the relationship between coaching behavior and self-determined motivation. In M.S. Hagger, & N.L.D. Chatzisarantis (Eds.), *Intrinsic motivation and self-determination in exercise and sport* (pp. 209–227, 347–351). Human Kinetics.
- Antonakis, J. E. & Day, D.V. (2004). Leadership: Past, present and future (3rd Edition). In J. Antonakis, & D.V. Day (Eds.). *The nature of leadership* (pp.3-26). London: Sage Publications, Inc.
- Arik, S., & Bayrak, C. (2017). The investigation of the attainment of leadership skill in life sciences class in terms of classroom teachers' points of view. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi, 8*(30), 1994-2015.
- Aypay, A. (2020). *Araştırma yöntemleri*. Ankara:Anı yayıncılık.
- Barcza-Renner, K., Eklund, R.C., Morin, A.J., & Habeeb, C.M. (2016). Controlling coaching behaviors and athlete burnout: Investigating the mediating roles of perfectionism and motivation. *Journal of Sport & Exercise Psychology, 38*, 1, 30–44. doi: <https://doi.org/10.1123/jsep.2015-0059>
- Barnes, K. A. (2003). *NCAA division I athletes' coaching behavior preferences*. University of North Texas.
- Barrow, J.C. (1977). The Variables of Leadership: A Review and Conceptual Framework. *Academy of Management Review, 2*(2), 231–251. <https://doi.org/10.5465/amr.1977.4409046>
- Beam, J.W. (2001). *Preferred leadership of NCAA Division I and II intercollegiate student-athletes*. Unpublished doctoral dissertation. University of North Florida, Jacksonville-Florida.
- Beam, J.W., Serwatka, T.S., & Wilson, W.J. (2004). Preferred leadership of NCAA Division I and II intercollegiate student-athletes. *Journal of Sport Behavior, 27*, 3–17.
- Bianco, T., & Eklund, R. C. (2001). Conceptual considerations for social support research in sport and exercise settings: The case of sport injury. *Journal of Sport & Exercise Psychology, 23*, 85–107. <https://doi.org/10.1123/jsep.23.2.85>
- Brown, E. (2019). *Coaching Leadership Styles and Their Association to an Athlete's Preference of Coach Gender*. Unpublished doctoral dissertation. Indiana University of Pennsylvania, Indiana-Pennsylvania.
- Bush, T. (2008). *Leadership and management development in education*. London: Sage Publications, Inc.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Yayınları
- Çepikkurt, F., Kızıldağ Kale, E.K., & Tiryaki, Ş. (2012). Futbolcuların algıladıkları lider davranışları ve güdüsel iklim arasındaki ilişki. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 7*(2), 19-25.
- Chan, D.K., Lonsdale, C., & Fung, H.H. (2012). Influences if coaches, parents and peers on the motivational patterns of child and adolescent athletes. *Scandinavian Journal of Medicine and Science in Sports, 22*, 558–68. <https://doi.org/10.1111/j.1600-0838.2010.01277.x>
- Chelladurai, P. (1980). Leadership in sports organizations. *Canadian Journal of Applied Sport Sciences, 5*(4), 226-231.
- Chelladurai, P. (1984). Discrepancy between preferences and perceptions of leadership behavior and satisfaction of athletes in varying sports. *Journal of Sport Psychology, 6*, 27-41. <https://doi.org/10.1123/jsp.6.1.27>
- Chelladurai, P. (1990). Leadership in sports: A review. *International Journal of Sport Psychology, 21*(4), 328–354.
- Chelladurai, P. (1993). Leadership. In R.N. Singer, M. Murphy, & L.K. Tennant (Eds.). *Handbook of research on sport psychology* (pp. 647-671). New York, NY: McMillan.
- Chelladurai, P. (1999). *Human resource management in sport and recreation*. Champaign, IL: Human Kinetics.
- Chelladurai, P. (2001). *Managing organizations for sport and physical activity: A systems perspective*. Scottsdale, AZ: Holcomb Hathaway.

- Chelladurai, P., & Arnott, M. (1985). Decision styles in coaching: Preferences of basketball players. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 56, 15-24. <https://doi.org/10.1080/02701367.1985.10608426>
- Chelladurai, P. & Riemer, H. A. (1998). Measuring leadership in sport. In J. L. Duda (Ed.). *Advances in sport and exercise psychology measurement* (pp. 227–256). Morgantown, W. Va.: Fitness Information Technology, Inc. ISBN-13: 978-1885693112
- Chelladurai, P., & Saleh, S.D. (1978). Preferred leadership in sports. *Canadian Journal of Applied Sport Sciences*, 3,85-92.
- Chelladurai, P., & Saleh, S.D. (1980). Dimensions of leader behaviour in sports: Development of a leadership scale. *Journal of Sport Psychology*, 2(1), 34–45.
- Chelladurai, P., Haggerty, T.R., & Baxter, P.R. (1989). Decision style choices of university basketball coaches and players. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 11, 201-215. <https://doi.org/10.1123/jsep.11.2.201>
- Chestnut, R., & Tran-Johnson, J. (2013). Impact of a student leadership development program. *American Journal of Pharmaceutical Education*, 77(10), 1-9. <https://doi.org/10.5688/ajpe7710225>
- Choi, H., Jeong, Y., & Kim, S.K. (2020). The Relationship between coaching behavior and athlete burnout: Mediating effects of communication and the coach–athlete relationship. *International journal of environmental research and public health*, 17(22), 8618. <https://doi.org/10.3390/ijerph17228618>
- Cotterill, S.T., & Fransen, K. (2016). Athlete leadership in sport teams: Current understanding and future directions. *International Review of Sport and Exercise Psychology*, 9(1), 116-133. <https://doi.org/10.1080/1750984X.2015.1124443>
- Cotterill, S. T. & Fransen, K. (2021). Leadership development in sports teams. In Z. Zenko & L. Jones (Eds.). *Essentials of exercise and sport psychology: An open access textbook* (pp. 588–612). Society for Transparency, Openness, and Replication in Kinesiology. <https://doi.org/10.51224/B1025>
- Crawford, J. L., & Stodolska, M. (2008). Constraints experienced by elite athletes with disabilities in Kenya, with implications for the development of a new hierarchical model of constraints at the societal level. *Journal of Leisure Research*, 40(1), 128-155. <https://doi.org/10.1080/00222216.2008.11950136>
- Davis, L., Appleby, R., Davis, P., Wetherell, M., & Gustafsson, H. (2018). The role of coach-athlete relationship quality in team sport athletes' psychophysiological exhaustion: Implications for physical and cognitive performance. *Journal of Sports Sciences*, 36,17, 1985-1992. <https://doi.org/10.1080/02640414.2018.1429176>
- Duda, J. L. & Balaguer, I. (2007). Coach-Created Motivational Climate. In S. Jowette & D. Lavallee (Eds.). *Social Psychology in Sport* (pp. 117–130). Human Kinetics. <https://doi.org/10.5040/9781492595878.ch-009>
- Erkmen, G. (2007). *Selçuk üniversitesi BESYO'da öğrenim gören öğrencilerin empatik eğilimlerinin sporda tercih ettikleri lider davranışları ile karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Erle, F.J. (1981). *Leadership in competitive and recreational sport*. Unpublished doctoral dissertation. University of Western Ontario, London-Ontario.
- Eskiyecek, C. G., Bayazit, B., & Sarı, İ. (2015). Sporcularda tercih edilen antrenör liderlik davranışlarının yaş, cinsiyet ve spor dalı açısından incelenmesi (Diyarbakır örneği). *SSTB International Refereed Academic Journal of Sports, Health & Medical Sciences*, 15(5), 27-42.
- Filiz, B. (2019). Genç voleybolcuların antrenör davranışı tercihleri. S. Düz, K. Kurak ve O. Kızır (Eds) içinde, *Spor Bilimleri Alanında Yeni Ufuklar* (ss. 23-36). Ankara: Gece Akademi.
- Filiz, B., & Demirhan, G. (2017). Antrenörlük Eğitimi davranışı değerlendirme ölçeğinin Türk kültürüne uyarlanması. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 15(1), 1-10. https://doi.org/10.1501/Sporm_0000000302
- Gray, R. (2004). *How people work: And how you can help them to give their best*. Pearson Education.
- Güngörmüş, H.A., Gürbüz, B., & Yenel, F. (2007) Spor İçin Liderlik Ölçeğinin Sporcuların Antrenörün Davranışlarını Algılaması Versiyonunun Psikometrik Özelliklerinin Değerlendirilmesi. *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(1), 16-21.
- Hallinger, P. & Bridges, E. (2007). *Preparing managers for action: a problem-based approach*. Dordrecht: Springer.
- Hess, L. (2010). *Student leadership education in elementary classrooms*. Unpublished master's thesis. Dominican University of California, CA-San Rafael.
- Hilliard, A.T. (2010). Student leadership at the university. *Journal of College Teaching & Learning*, 7(2), 93-97. <https://doi.org/10.19030/tlc.v7i2.93>

- Horn, T. S. (2008). Coaching effectiveness in the sport domain. In T.S. Horn (Ed.). *Advances in sport psychology* (pp. 239–267,455–459). Human Kinetics.
- Horn, T.S., Bloom, P., Berglund, K. M., & Packard, S. (2011). Relationship between collegiate athletes' psychological characteristics and their preferences for different types of coaching behavior. *The Sport Psychologist*, 25(2), 190-211. <https://doi.org/10.1123/tsp.25.2.190>
- Horn, T., Glenn, S., & Wentzell, A. (1993). Sources of information underlying personal ability judgments in high school athletes. *Pediatric Exercise Science*, 5, 263-274. <https://doi.org/10.1123/pes.5.3.263>
- House, R., (1971). A path-goal theory of leader effectiveness. *Administrative Science Quarterly*, 16, 321-338. <https://doi.org/10.2307/2391905>
- Houser, J. (2012). *Nursing research: reading, using, and creating evidence*. Sudbury: MA Jones & Bartlett Learning, Inc.
- İlhan, L., & Gencer, E. (2012). Üniversitelerarası badminton şampiyonasına katılan sporcu-öğrencilerin antrenör davranış tercihlerinin incelenmesi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 17(1-4), 25-31.
- Jöesaar, H., Hein, V., & Hagger, M.S. (2012). Youth athletes' perception of autonomy support from the coach, peer motivational climate and intrinsic motivation in sport setting: One-year effects. *Psychology of Sport and Exercise*, 13(3), 257-262. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2011.12.001>
- Karasar, N. (2006). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Publishing.
- Keegan, R., Spray, C., Harwood, C., & Lavalley, D. (2010). The motivational atmosphere in youth sport: Coach, parent, and peer influences on motivation in specializing sport participants. *Journal of Applied Sport Psychology*, 22(1), 87-105. <https://doi.org/10.1080/10413200903421267>
- Kent, A., & Chelladurai, P. (2001). Perceived transformational leadership, organizational commitment, and citizenship behavior: A case study in intercollegiate athletics. *Journal of Sport Management*, 15(2), 135-159. <https://doi.org/10.1123/jsm.15.2.135>
- Kozlowski, S., Mak, S., & Chao, G. (2016). Team-centric leadership: An integrative review. *Annual Review of Organizational Psychology and Organizational Behavior*, 3, 21–54. <https://doi.org/10.1146/annurev-orgpsych-041015-062429>
- Kravig, S.D. (2003). *Coaching behavior preferences of interscholastic athletes*. Unpublished master's thesis. University of North Texas, Denton.
- Kumar, S., Adhish, V.S., & Deoki, N. (2014). Making theories of leadership for capacity building. *Indian Journal of Community Medicine*, 39(2), 82-86. <https://doi.org/10.4103/0970-0218.132721>
- Labadan, L.A.B. (2021). Coaching styles, motivation, and sports performance. *Journal of Physical Education Research*, 8(1), 01-13.
- Laurent, T. G., & Bradney, D. A. (2007). Leadership behaviors of athletic training leaders compared with leaders in other fields. *Journal of Athletic Training*, 42(1), 120-125.
- Martin, S. B. & Barnes, K. (1999). *Coaching behavior questionnaire*. Unpublished manual. University of North Texas, Denton.
- Martin, S. B., Barnes, K., Kravig, S. D., & Johnson, M. S. (2005). *Coaching behavior preferences of inter scholastic and intercollegiate athletes*. Unpublished manual. University of North Texas, College of Education, Denton.
- Massimo, J. (1980). The gymnast's perception of the coach: Performance competence and coaching style. In R. M. Suinn (Ed.), *Psychology in sports: Methods and applications* (pp. 229-237). Minneapolis, MI: Burgess.
- Nater, S. & Gallimore, R. (2006). *You haven't taught until they have learned: John Wooden's teaching principles and practices*. Morgantown, WV: Fitness Information Technology.
- Newsom, J.T., Rook, K.S., Nishishiba, M., Sorkin, D.H., & Mahan, T.L. (2005). Understanding the relative importance of positive and negative social exchanges: Examining specific domains and appraisals. *The Journals of Gerontology: Series B*, 60, 6, 304–312. <https://doi.org/10.1093/geronb/60.6.P304>
- Orhan, R. (2012). *Oryantiring sporcularının kendi kendine liderlik algıları*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Adıyaman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Adıyaman.
- Peng, H. (1997). *Comparison of preferred coaching leadership behaviors of basketball players at the NCAA Division III level*. Unpublished master's thesis. University of Wisconsin-La Crosse, La Crosse-Wisconsin.
- Poczwadowski, A., Barott, J.E., & Henschen, K.P. (2002). The athlete and coach: Their relationship and its meaning. Results of an interpretive study. *International Journal of Sport Psychology*, 33(1), 116-140.

- Punch, K.F. (2005). *Sosyal Araştırmalara Giriş* (Çev. Dursun Bayrak, H. Bader Arslan, ve Zeynep Akyüz). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Riemer, H.A. (2007). Multidimensional Model of Coach Leadership. In S. Jowette & D. Lavallee (Eds.) *Social Psychology in Sport* (pp. 57–73). Human Kinetics. <https://doi.org/10.5040/9781492595878.ch-005>
- Riemer, H., & Toon, K. (2001). Leadership and satisfaction in tennis: Examination of congruence, gender, and ability. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 72, 243–256. <https://doi.org/10.1080/02701367.2001.10608957>
- Roberts, D.C. (2007). *Deeper learning in leadership: helping college students find potential within*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Robinson, L., & Bucic, T. (2005). Team leadership and learning in educational organizations. *Australian and New Zealand Marketing Academy (ANZMAC) Conference: Marketing Education bildiriler kitabı içinde*. University of Western Australia, School of Business, Perth.
- Russon, C., & Reinelt, C. (2004). The results of an evaluation scan of 55 leadership development programs. *Journal of Leadership and Organizations Studies*, 10(3), 104-107.
- Scott, D. (2014). *Contemporary leadership in sport organization*. Champaign, IL: Human Kinetics.
- Sherman, C.A., Fuller, R., & Speed, H.D. (2000). Gender comparisons of preferred coaching behaviors in Australian sports. *Journal of Sport Behavior*, 23, 389–402.
- Smith, R. E., Smoll, F. L., & Hunt, E. B. (1977). A system for the behavioral assessment of athletic coaches. *Research Quarterly*, 48, 401-407. <https://doi.org/10.1080/10671315.1977.10615438>
- Sternberg, R.J. (2005). Wicks: A model of giftedness in leadership. *Roeper Review*, 28(1), 37-44. <https://doi.org/10.1080/02783190509554335>
- Surujlal, J., & Dhurup, M. (2012). Athlete preference of coach's leadership style management. *African Journal for Physical, Health Education, Recreation and Dance*, 18(1), 111-121.
- Terry, P.C. (1984). The coaching preferences of elite athletes competing at Universiade '83. *Canadian Journal of Applied Sport Sciences*, 9, 201-208.
- Terry, P.C., & Howe, B.L. (1984). The coaching preferences of athletes. *Canadian Journal of Applied Sport Sciences*, 9, 188–193.
- Vealey, R.S., Armstrong, L., Comar, W., & Greenleaf, C.A. (1998). Influence of perceived coaching behaviors on burnout and competitive anxiety in female college athletes. *Journal of Applied Sport Psychology*, 10, 297-318. <https://doi.org/10.1080/10413209808406395>
- Vella, S.A., Oades, L.G., & Crowe, T.P. (2013). The relationship between coach leadership, the coach–athlete relationship, team success, and the positive developmental experiences of adolescent soccer players. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 18(5), 549-561. <https://doi.org/10.1080/17408989.2012.726976>
- Vella, S., Oades, L. G., & Crowe, T. P. (2010). The application of coach leadership models to coaching practice: Current state and future directions. *International Journal of Sports Science and Coaching*, 5, 425–434. <https://doi.org/10.1260/1747-9541.5.3.425>
- Wagner, W. (2011). Considerations of student development in leadership. In S. R. Komives, J.P. Dugan, J. E. Owen, C. Slack & W. Wagner (Eds.). *The handbook for student leadership development (2nd Edition)* (pp. 85-107). San Francisco: Jossey-Bass.
- Weinberg, R., & Gould, D. (2019). *Foundations of sport and exercise psychology (7th Edition)*. Champaign IL: Human Kinetics.
- Zhang, J., Jensen, B.E., & Mann, B.L. (1997). Modification and revision of the leadership scale for sport. *Journal of Sport Behavior*, 20(1), 105-122.

